

tel. 48 3632581
fax 48 3628683

ul. 25 Czerwca 68
26-600 Radom

0-radom@piorin.gov.pl

piorin.gov.pl

Radom, 28.05.2020r.

ORA.0231.2.2020

Starostwo Powiatowe

w Radomiu

ul. T. Mazowieckiego 7

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie Oddział w Radomiu
w załączeniu przesyła informację o realizacji zadań w 2019 roku na obszarze powiatu radomskiego.

KIEROWNIK
ODDZIAŁU w RADOMIU

Ewa Madejska

Informacja

o działalności Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa

na obszarze powiatu radomskiego w roku 2019

Rok 2019 r. to rok zmian przepisów, w oparciu o które działa Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Dokonano poprawek w **ustawie o ochronie** roślin (Dz. U. z 2019 r. poz. 972), **ustawie o nasiennictwie** (Dz.U. z 2019 r., poz. 568 ze zm.) oraz **kodeksie postępowania administracyjnego** (Dz. U. z 2020 r., poz. 256), a także **ustawie o środkach ochrony roślin** (Dz. U. z 2019 r. poz. 1900).

Od 14 grudnia 2019 r. w odniesieniu do produkcji i obrotu materiałem roślinnym obowiązują nowe przepisy Unii Europejskiej (UE) w zakresie zdrowia roślin, tj. **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2016/2031** oraz urzędowych kontroli, tj. **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2017/625**. Przepisy te wprowadzają szereg nowych regulacji jak również rozszerzają dotychczas obowiązujące wymogi fitosanitarne.

W roku 2019 priorytetem stało się zapewnienie bezpieczeństwa żywności w zakresie zdrowia roślin i ludzi, nadzoru nad obrotem środkami ochrony roślin oraz przestrzegania zakazu uprawy roślin GMO. Zwrócono szczególną uwagę na ochronę pszczół i owadów zapylających. Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa poświęcił dużo uwagi na rozwój i współpracę inspekcji z innymi organizacjami oraz współpracę ze środowiskami rolników, przedsiębiorców i pszczelarzy w celu zwiększenia potencjału polskiego rolnictwa. Zwrócono uwagę na hodowlę roślin i nasiennictwa w celu zwiększenia produktywności, zdrowotności i jakości produktów rolnych.

Rozpoczęty w ubiegłych latach proces zdobywania nowych rynków zbytu, w 2019 r. był dosyć intensywnie kontynuowany. Nadal prowadzono lustracje i przyjmowano zgłoszenia przed wysyłkami do Chin, Stanów Zjednoczonych, Indii i wielu innych państw.

W 2019 roku, jak zresztą od kilku lat, dużo uwagi media i środki masowego przekazu poświęcały żywności genetycznie modyfikowanej. Obowiązujący w Polsce zakaz stosowania materiału siewnego wszystkich odmian kukurydzy MON 810 i innych odmian transgenicznych nie został zniesiony w żadnym ze znowelizowanych aktów prawnych, w związku z czym Inspekcja kontynuowała kontrole związane z obrotem materiałem siewnym genetycznie zmodyfikowanym. Kontrola stosowania materiału siewnego kukurydzy w gospodarstwach polegała przede wszystkim na kontroli upraw oraz na sprawdzeniu dokumentów zakupu materiału siewnego oraz etykiet urzędowych. W przypadku braku faktury czy etykiet - pobierano próby do badania w CL w Toruniu - w kierunku modyfikacji genetycznej MON 810. W przypadku podejrzenia dotyczącego wysiewu materiału niewiadomego pochodzenia wykonywano na plantacji wstępne badania – test paskowy (metoda ELISA). Na terenie oddziału Radom przeprowadzono ogółem **14** kontroli zakazu stosowania materiału genetycznie modyfikowanego, pobrano **14** prób. W wyniku wykonanych testów paskowych badania prób liści kukurydzy nie stwierdzono modyfikacji genetycznej typu MON 810 na terenie powiatu radomskiego.

Zasady obowiązującej od 1 stycznia 2014 r. integrowanej ochrony roślin kładą szczególny nacisk na

ochronę zapylaczy, ponieważ gatunki te należą bezsprzecznie do organizmów pożytecznych i wszelkimi dostępnymi środkami należy stwarzać im dogodne warunki do występowania i rozwoju. Korzyści płynące z obecności pszczoł w rolnictwie są doceniane nie od dziś. Już wcześniejsza praktyka udowodniła, że ekonomiczna wartość zapylania przez owady pszczołowe przekracza wartość produkcji rolniczej. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin Inspekcja prowadzi postępowanie kontrolne w przypadku otrzymania zgłoszenia o nieprawidłowym stosowaniu środków ochrony roślin, które niekorzystnie wpłynęły na zdrowie pszczoł. Należy jednak dodać, że przyczyny wymierania pszczoł i ich zatrucie są złożone i nie dotyczą tylko nieprawidłowego stosowania środków ochrony roślin. Prowadzone postępowania wyjaśniające zgłaszane są każdorazowo do właściwego terenowo organu gminy, który to powołuje komisję, w skład której wchodzi również pracownicy Weterynarii i Urzędu Gminy.

W razie upadku pszczoł można pobrać próbki i skierować je do badań w wyspecjalizowanych laboratoriach na terenie kraju, przy czym ważny jest czas, jaki upłynął od zadziałania czynnika mogącego mieć wpływ na upadek pożytecznych owadów.

W roku 2019 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa realizował również przedstawiony przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie i pozytywnie zaakceptowany przez Komisję Europejską program kontroli występowania wybranych organizmów szkodliwych finansowany ze środków unijnych **SURVEY**. Wskaźnikami realizowanego programu **SURVEY** są m.in.: liczba przeprowadzonych kontroli wizualnych, liczba pobranych i poddanych badaniu laboratoryjnemu oraz liczba wykrytych ognisk. Na terenie oddziału ogółem przeprowadzono **92 kontrole** i pobrano **85 prób**. Kontrole dotyczyły chorób i szkodników w lasach, sadach, kukurydzy, papryce oraz uprawach ziemniaków (w czasie wegetacji i przechowalniach).

W roku 2019 pracownicy inspekcji prowadzili kampanię informacyjną poświęconą nowym przepisom Unii Europejskiej w zakresie zdrowia roślin, które weszły w życie w dniu 14 grudnia 2019 roku. Nowe regulacje prawne mają istotny wpływ na produkcję roślinną i obrót roślinami, produktami roślinnymi i przedmiotami, a także na nasiennictwo i obrót materiałem siewnym. Nowe przepisy prawa odnoszące się m.in. do zasad wydawania paszportów roślin, założyły ujednolicenie wzorów paszportów roślin, które obowiązują w całej Unii Europejskiej. Rozszerzeniu uległ również zakres materiałów roślinnych, które powinny być zaopatrzone w **paszport roślin** w trakcie ich przemieszczania na terytorium UE. Paszportowaniu podlegać bowiem będą w szczególności wszystkie tzw. „rośliny przeznaczone do sadzenia” oraz określone nasiona. Odstępstwo od tego wymogu może dotyczyć tylko małych ilości roślin, dostarczanych wyłącznie i bezpośrednio użytkownikom ostatecznym, czyli osobom nabywającym rośliny na własne niezarobkowe potrzeby. Wyłączenie to nie odnosi się natomiast do roślin sprzedawanych przez Internet. Zmienia się również sposób wydawania paszportów roślin. Zgodnie z nowymi regulacjami, to przede wszystkim upoważnione przez WIORiN podmioty będą przeprowadzały ocenę zdrowotności oraz zaopatrywały materiał roślinny w paszporty roślin.

Nowe przepisy wprowadzają również zmiany w zakresie **importu** materiałów pochodzenia roślinnego do UE. Całość importu – zarówno zgłoszenie przesyłki przez importera jak również wydanie przez WIORiN dokumentu poświadczającego przeprowadzenie granicznej kontroli, będzie odbywać się poprzez internetowy system TRACES NT. W systemie tym będą funkcjonowały jednolicie wszystkie państwa członkowskie UE. Ponadto znacząco zwiększony został zakres towarów regulowanych przepisami fitosanitarnymi, w tym wykaz towarów zakazanych w imporcie do UE oraz takich, dla których wymagane jest świadectwo fitosanitarne.

Kwestie **eksportowe** pozostają bez zmian w zakresie zasad kontroli i wydawania świadectw fitosanitarnych, niemniej eksporterzy muszą zarejestrować się w rejestrze podmiotów profesjonalnych prowadzonym przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

W ramach swoich **działań ustawowych Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywała zadania z poszczególnych działów merytorycznych.**

I. Zadania realizowane z zakresu nadzoru fitosanitarnego

1. Kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, podłoży i gleby oraz środków transportu, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wydawanie świadectw fitosanitarnych.
2. Ocena stanu zagrożenia roślin przez organizmy szkodliwe oraz prowadzenie ewidencji tych organizmów.
3. Wydawanie decyzji w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych.
4. Ustalanie i doskonalenie metod oraz terminów zwalczania organizmów szkodliwych, prowadzenie rejestru przedsiębiorców oraz kontrola zarejestrowanych podmiotów.
5. Rejestracja, aktualizacja i wykreślenie podmiotów podlegających obowiązkowi rejestracji ze względu na gatunki produkowanych roślin zgodnie z art. 12 ust.1 pkt 3 ustawy o ochronie roślin.

1. Kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych oraz przedmiotów, podłoży, gleby oraz środków transportu oraz wydawanie świadectw fitosanitarnych.

Kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych i przedmiotów przeznaczonych na eksport, prowadzona jest w oparciu o art. 15 ust. 7, art. 17a, art. 18 i art. 18 a ustawy z dnia 18 grudnia 2003 roku o ochronie roślin. Kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych i przedmiotów oraz środków transportu to działania mające na celu sprawdzenie, jak pod względem wymogów fitosanitarnych przygotowane są towary przeznaczone do wywozu i jak spełniają wymagania zdrowotnościowe państw będących ich odbiorcami.

Kontrolę fitosanitarną eksportowanych towarów wykonują w imieniu Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa upoważnieni przez niego pracownicy. W trakcie kontroli sprawdzana jest historia uprawy lub wytwarzania roślin, produktów roślinnych i przedmiotów oraz przeprowadzana jest ich oceny wizualna i laboratoryjna. W przypadku niektórych towarów, dla których nie określono wymogów odnośnie miejsca uprawy lub wytwarzania, a potwierdzenie, że są wolne od organizmów kwarantannowych

nie wymaga przeprowadzenia badań laboratoryjnych, kontrola może zostać ograniczona jedynie do oceny wizualnej. Jednakże w stosunku do znacznej części materiału rozmnożeniowego (nasiona, sadzonki), ziemniaków oraz niektórych innych towarów koniecznym jest (przed wystawieniem świadectwa fitosanitarnego), przeprowadzenie zarówno oceny wizualnej, jak i **badania laboratoryjnych**. W niektórych przypadkach, tam gdzie w przepisach kraju przeznaczenia towaru określone zostały wymagania specjalne odnoszące się od miejsca produkcji lub wytwarzania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, **świadectwo fitosanitarne** może zostać wystawione jedynie wtedy, gdy właściwe lustracje, badania lub inne czynności były podejmowane w odniesieniu do tych miejsc w trakcie sezonu wegetacyjnego. Zdarza się, że wymagania takie dotyczą działań podejmowanych w trakcie ostatniego sezonu wegetacyjnego i kilku lat go poprzedzających. Brak potwierdzenia dopełnienia wymagań specjalnych lub stwierdzenie podczas kontroli obecności organizmów szkodliwych w towarze stanowi podstawę dla odmowy wydania świadectwa fitosanitarnego. **Właściwa zdrowotność roślin i produktów roślinnych jest podstawowym warunkiem uniknięcia trudności przy ich wwozie do kraju przeznaczenia.**

Na środki transportu lub opakowania, w których są przewożone rośliny, produkty roślinne lub przedmioty wyprowadzane z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państw trzecich, wojewódzki inspektor, który wystawia świadectwo fitosanitarne lub świadectwo fitosanitarne dla reeksportu, może, ze względu na możliwość rozprzestrzeniania się organizmów szkodliwych, nałożyć plomby ze znakiem Inspekcji i numerem wydanego świadectwa fitosanitarnego. **Obligatoryjnie plombowaniu podlega materiał rozmnożeniowy i wszystkie towary przeznaczone do Federacji Rosyjskiej oraz ziemniaki do państw UE.**

W roku 2019 pracownicy WIORiN w Warszawie Oddziału w Radomiu wystawili 222 **świadectw fitosanitarnych**. Głównym towarem eksportowym w naszym powiecie były owoce i warzywa świeże, wyroby tytoniowe oraz wyroby z drewna. Odbiorcami tych towarów była Białoruś, Kazachstan, Ukraina, Norwegia, Argentyna, Jordania, Chiny, Wietnam, Taiwan, Tajlandia, Malezja, Brazylia oraz Federacja Rosyjska i Gruzja. Zaostrzone przepisy fitosanitarne wprowadzone przez Euroazjatycką Unię Gospodarczą (EAUG) spowodowały kontrole dotyczące drewnianego materiału opakowaniowego (palety), pod kątem występowania węgorka sosnowego (*Bursaphelenchus xylophilus*), Wszystkie towary, którym towarzyszył drewniany materiał opakowaniowy i mocujący, poddawane były szczegółowej kontroli w miejscu wwozu.

Zgodnie z zasadami systemu nadzoru nad zdrowotnością roślin, obowiązującego w państwach członkowskich UE, rośliny, produkty roślinne i przedmioty uznane za stwarzające ryzyko przeniesienia organizmów kwarantannowych, mogą znajdować się w obrocie na rynku wspólnotowym tylko po ich zaopatrzeniu w tzw. „**paszport roślin**”. Paszport roślin gwarantuje, że opatrzona nim partia towaru roślinnego spełnia ustalone przepisami specjalne wymagania fitosanitarne, a ponadto została wyprodukowana przez urzędowo zarejestrowanego producenta. Na terenie powiatu radomskiego paszporty roślin wystawiane są dla materiału rozmnożeniowego roślin sadowniczych i leśnych.

W 2019 r. służby fitosanitarne innych krajów nie zakwestionowały żadnej przesyłki pochodzącej z naszego terenu, jeśli chodzi o zdrowotność przewożonych roślin, produktów roślinnych i przedmiotów oraz dokumentację towarzyszącą.

2. Ocena stanu zagrożenia roślin przez organizmy szkodliwe oraz prowadzenie ewidencji tych organizmów.

Podstawą funkcjonowania systemu kontroli zdrowotności roślin jest określenie organizmów szkodliwych tzw. kwarantannowych, które są szczególnie niebezpieczne dla roślin, produktów roślinnych i przedmiotów oraz określenie żywicieli organizmów kwarantannowych. Podstawy unijnego systemu ochrony roślin przed organizmami kwarantannowymi zawarte są w przepisach Dyrektywy 2000/29/EC, która określa środki ochronne przeciwko wprowadzaniu na obszar Wspólnoty organizmów szkodliwych dla roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów oraz przeciwko ich rozprzestrzenianiu na obszarze Wspólnoty. Zapisy tej dyrektywy zostały przeniesione do prawa polskiego w ustawie z 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie zapobiegania wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się organizmów kwarantannowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1227 ze zmian).

W celu ujednolicenia działań zwalczających, podejmowanych w przypadku wykrycia organizmów szkodliwych, zostały przewidziane w przepisach odpowiednie środki fitosanitarne. Dla niektórych szczególnie groźnych organizmów kwarantannowych, środki te zostały określone w osobnych aktach prawnych.

Rejestracja występowania **organizmów kwarantannowych** i regulowanych była prowadzona przez pracowników Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa na zasadach identycznych jak w latach ubiegłych. Kontrolami zdrowotności objęto m. in. uprawy roślin, szkółki, plantacje rozmnożeniowe oraz materiały roślinne i przedmioty w przechowalniach, magazynach, na targowiskach i giełdach. W sumie do badań pobrano **288** prób. Na terenie powiatu radomskiego główny nacisk kładziony jest na wykrywanie i zwalczanie trzech głównych patogenów ziemniaka : bakteriozy pierścieniowej ziemniaka (*Cms* – *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*), mątwika ziemniaczanego -*Globodera rostochensis* oraz raka ziemniaka - *Synchytrium endobioticum*.

Poszukiwanie **organizmów szkodliwych** podlegających obowiązkowi zwalczania prowadzone jest poprzez **lustracje** roślin uprawnych na terenie wszystkich gmin. Obejmuje się nimi rośliny ważne gospodarczo, a w szczególności cały areał upraw rozmnożeniowych.

W 2019 r. przeprowadzono ogółem **193** wizyty kontrolne, dotyczyły one głównie zdrowotności towarów eksportowanych, ziemniaków, kukurydzy, roślin sadowniczych oraz ozdobnych i leśnych.

W 2019 r. pracownicy inspekcji działając zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* (*Cms*) – bakteriozy pierścieniowej ziemniaka (Dz. U. z 2018 r, poz. 692) dokonali kontroli zdrowotności i pobrali

52 próby. Jest to najniebezpieczniejszy organizm szkodliwy, występujący na bulwach ziemniaków i od wielu lat zwalczany urzędowo. Walka z bakteriozą jest bardzo trudna i wymaga od producentów rzetelności i sporego zaangażowania. Jak do tej pory nie udało się całkowicie wyeliminować tego patogena z upraw na terenie naszego powiatu. Nie sprzyja temu również rozdrobnienie gospodarstw oraz fakt, że bakterie wywołujące chorobę nie mają negatywnego wpływu ani na walory smakowe ziemniaków ani szkodliwego wpływu na zdrowie ludzi. W 2019 roku na terenie powiatu prowadzono kontrole zdrowotności i oznakowania bulw ziemniaków pochodzących z innych krajów UE Belgia, Holandia, Hiszpania, Francja, Cypr oraz z krajów nieeuropejskich - Egipt. W sumie wykonano **26 inspekcji** w supermarketach i targowiskach na terenie powiatu, pobrano próby Nieprawidłowości nie stwierdzono.

W 2019 r. w związku z obowiązującymi zapisami Dyrektywy Rady 2007/33/WE w sprawie zwalczania mątwików obowiązującej we wszystkich krajach UE oraz Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 10 października 2014r. (Dz. U. nr 1477 z 2014r) nadal prowadzono działania pod względem lustracji i pobierania prób na obecność mątwika ziemniaczanego (*Globodera rostochiensis*). Pobrano **57 prób** pod kątem obecności tego organizmu kwarantannowego. Nie stwierdzono nowego ogniska tego patogena.

W 2019 r. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa nie prowadziła już urzędowych działań w celu określenia statusu poszczególnych powiatów, według programu ustanawiania na terytorium Polski pól i powiatów wolnych od *Synchytrium endobioticum* (rak ziemniaka). Pobrano jedynie próby na zlecenie oraz w związku z programem SURVEY - **78 prób**. Nie wykryto tego organizmu. Przeprowadzone badania pozwoliły utrzymać status powiatu radomskiego jako wolny od tego patogena tzn. utrzymane zostały ułatwienia przy ewentualnym eksporcie na rynki europejskie czy do innych krajów.

W 2015 roku po raz pierwszy na terenie województwa mazowieckiego stwierdzono występowanie bakterii *Ralstonia solanacearum*, będącej sprawcą śluzaka ziemniaka w próbach bulw ziemniaka przemysłowego odm. Lady Claire. Poza tym dodatkowo w 2016 r. w wyniku prowadzonych działań monitoringowych stwierdzono w miejscu produkcji zlokalizowanym na terenie województwa śląskiego występowanie bakterii *Ralstonia solanacearum* na roślinach róży odm. Red Berry, produkowanych na kwiat cięty. W związku z tym wykryciem w całym kraju i na terenie powiatu radomskiego wzmożono działania kontrolne w tym zakresie. W sumie w kierunku tego organizmu w 2019 r. pobrano **71 prób**. Część działań odbywała się w ramach monitoringowego programu SURVEY. W żadnej z nich nie stwierdzono organizmu kwarantannowego. Na terenie naszego powiatu monitoringowo pobierane są próby na w/w organizm w oczyszczalni Wodociągów Miejskich w Radomiu, ul. Energetyków 26. Do tej pory w badaniach nie stwierdzono komórek bakterii *Ralstonia solanacearum*.

3. Wydawanie decyzji administracyjnych w sprawie zwalczania organizmów kwarantannowych.

W 2019 r. wydano **2 nowe** decyzje administracyjne dotyczące stwierdzenia bakteriozy pierścieniowej ziemniaka. Dokonano również **31 kontroli** w zakresie wykonania decyzji z lat ubiegłych. Podmioty zastosowały się do postanowień zawartych w decyzjach, dokonywały dezynfekcji pomieszczeń i środków

transportu oraz wymiany materiału do nasadzeń na porażonych gruntach. W niektórych przypadkach, po pobraniu prób monitoringowych okazało się, że na nowo stwierdza są bakterie powodujące bakteriozę pierścieniową ziemniaka, co może sugerować albo niestaranną dezynfekcję albo użycie do nasadzeń bulw z infekcją latentną, czy niecałkowicie wymieniony materiał rozmnożeniowy.

4. Rejestracja organizmów szkodliwych nie podlegających obowiązkowi zwalczania (nie kwarantannowych) w uprawach ważnych gospodarczo.

Rejestracja organizmów szkodliwych to ocena występowania ważnych gospodarczo chorób i szkodników roślin uprawnych. Celem rejestracji jest :

- zbieranie aktualnych danych na temat nasilenia występowania organizmów nie kwarantannowych na terenie kraju,
- określenie zasięgu ich występowania,
- ocena powodowanego przez nie zagrożenia,
- sygnalizacja terminów zabiegów ochrony roślin,
- analiza dynamiki zmienności w występowaniu i nasileniu występowania organizmów nie kwarantannowych.

Dane z rejestracji wykorzystywane są do opracowywania informacji o stanie zdrowotności upraw w roku sprawozdawczym. Zakres obserwowanych agrofagów ustalony został w oparciu o strukturę roślin ważnych gospodarczo dla poszczególnych rejonów województwa. Wyniki obserwacji przekazywane są do Zakładu Metod Prognozowania i Rejestracji Agrofagów Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu.

W 2019 r. kontrolę plantacji pod względem występowania agrofagów nie- kwarantannowych rozpoczęto 06.05.2018 r. Na terenie powiatu radomskiego skontrolowano **32** upraw. Obserwacje dotyczyły zbóż (m.in. mączniak prawdziwy zbóż i traw, septorioza plew pszenicy, rdza brunatna pszenicy, skrzypionki), roślin okopowych (m.in. zaraza ziemniaka, stonka ziemniaczana), roślin sadowniczych (m.in. owocówka jabłkóweczka, mszyce, kwieciek malinowiec szara pleśń truskawki). Wystawiono pułapki: w sadzie jabłoniowym do odłowu motyli owocówki jabłkóweczki. Na podstawie wszystkich obserwacji uruchomiono **9 komunikatów (rolniczych - 4, sadowniczych - 5)**. Komunikaty zawierają informacje o sposobie zwalczania chorób i szkodników, terminie zwalczania. Aktualne komunikaty można było znaleźć na stronie internetowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (www.piorin.gov.pl) w zakładce sygnalizacja. W 2019 roku dokonano dodatkowo monitoringu 10 plantacji pszenicy ozimej pod kątem wystąpienia śnieci, głowni, sporyszu zbóż i traw oraz fuzariozy kłosów zbóż celem przekazania informacji do IOR-PIB w Poznaniu.

W 2019 roku po raz kolejny wykonywane były na terenie naszego powiatu lustracje sadów jabłoniowych (**12 kontroli**) na obecność brązowej zgnilizny owoców – **Monilinia fructicola**. Działania umożliwiły otwarcie eksportu jabłek na rynek wschodni w przyszłości.

Ponownie w ubiegłym roku w naszym powiecie wywieszono pułapkę do odłowu chrząszczy z rodzaju **Anoplophora chinensis**. Chrząszcze tego gatunku są polifagami, atakują zdrowe, silne rośliny jak również słabe, stare i ścięte. Najpoważniejsze są najczęściej uszkodzenia małych, młodych drzew – prowadzą one w konsekwencji do zamierania dużych połaci lasów i ubytku drzewostanów. Nadzór nad obecnością *Anoplophora chinensis* w kraju i na obszarze, gdzie nie stwierdzono tego szkodnika opiera się zazwyczaj tylko na lustracjach poszukiwawczych. W przypadku wykrycia ustala się zasięg porażenia (w promieniu około 1 km dookoła porażonego drzewa lub drzew) oraz wyznacza się obszar objęty dodatkowo szczegółowymi lustracjami przez najbliższe 4 lata. W tym czasie pobiera się próby i wdraża metody i środki zmierzające do wytępienia organizmu.

W 2019 roku na naszej pułpcie nie odłowili się chrząszcze z rodzaju *Anoplophora*.

5. Urzędowa rejestracja przedsiębiorców i paszportowanie roślin oraz produktów roślinnych.

Zasady prowadzenia rejestru przedsiębiorców w 2019 roku nie uległy zasadniczej zmianie. Każdy zarejestrowany podmiot ma określone obowiązki wyraźnie sprecyzowane w art. 14 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2019 r. poz. 972). Nasilone kontrole sprawdzające prowadzone przez pracowników inspekcji spowodowały, iż producenci z większą rzetelnością i starannością wypełniają prowadzone ewidencje sprzedanych produktów roślinnych. Sami dokonują zgłoszeń do kontroli przy okazji składania corocznych planów produkcji.

Numer wpisu do rejestru przedsiębiorców używany jest w kontaktach ze służbą ochrony roślin oraz może być wykorzystywany w kontaktach handlowych. Jednakże najważniejszym jego zastosowaniem jest umieszczenie numeru na paszportach roślin, co pozwala na identyfikację podmiotów, które uprzednio prowadziły uprawę, wytwarzanie, magazynowanie, pakowanie sortowanie lub dokonywały wprowadzania lub przemieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym umożliwiają identyfikację ewentualnych źródeł porażenia i zapobieganie rozprzestrzenianiu się organizmów szkodliwych.

Podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców są obowiązane do:

- a) podejmowania działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się org. szkodliwych,
- b) prowadzenia obserwacji występowania org. szkodliwych w sposób i terminach uzgodnionych z wojewódzkim inspektorem,
- c) prowadzenia ewidencji uprawianych, produkowanych, nabywanych i zbywanych roślin, produktów roślinnych i przedmiotów,
- d) sporządzania i aktualizowania planu rozmieszczenia poszczególnych upraw, miejsc produkcji lub miejsc składowania i przechowywania roślin, produktów roślinnych i przedmiotów oraz paszportów roślin,
- e) spełnienia wymogów określonych w przepisach o nasiennictwie.

W przypadku niedopełnienia obowiązków Wojewódzki Inspektor może: nakazać podmiotowi usunięcie uchybień w oznaczonym terminie lub wykreślić podmiot z rejestru przedsiębiorców, w zakresie działalności, co do której stwierdzono niedopełnienie obowiązków lub uchybienia. Po zastosowaniu procedury wyrejestrowania podmiotu z rejestru przedsiębiorców każdorazowo zostaje on poinformowany,

iż ponowny wniosek o wpis może złożyć nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia wydania decyzji o wykreślenie z rejestru.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. na terenie powiatu zarejestrowane było **190** podmiotów ze względu na rolę fitosanitarną. Część producentów ziemniaka dokonała wykreślenia z rejestru przedsiębiorców, z uwagi na zaprzestanie uprawy. W ciągu ostatnich lat zdecydowanie zmalała liczba producentów uprawiających ziemniaki, zwłaszcza w ilościach znacznych, z przeznaczeniem na handel i przerób przemysłowy.

II Zadania z zakresu nadzoru nad ochroną roślin i techniką

W 2017 r. weszła w życie nowa **ustawa o środkach ochrony roślin** (Dz. U. z 2019 r. poz. 1900), która doprecyzowała zagadnienia dotyczące środków ochrony roślin. Rok 2019 był kolejnym rokiem obowiązywania przepisów przystosowujących producentów i przedsiębiorców do nowych, bardziej restrykcyjnych wymogów. Ustawa ta wdrożyła postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z 21 października 2009 r. Reguluje ona zadania i właściwości organów administracji publicznej oraz jednostek organizacyjnych w zakresie wykonania przepisów zawartych w rozporządzeniu 1107/2009. Określa zasady prowadzenia obrotu i stosowania środków ochrony roślin, w tym reguluje prowadzenie badań sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin oraz szkoleń. Ustawa ta wprowadziła **obowiązek** przestrzegania przez profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin **zasad integrowanej ochrony roślin** (począwszy od stycznia 2014 r.). Podstawowym celem regulacji zawartych w nowej ustawie jest ograniczenie zagrożeń związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin dla człowieka, zwierząt oraz dla środowiska. Stosowanie środków ochrony roślin w nieodpowiedni sposób stwarza zagrożenie dla ludzi, zwierząt oraz środowiska naturalnego, dlatego stosując środki ochrony roślin należy zachować szczególną ostrożność. Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2019 r., poz. 1900) – „Środki ochrony roślin należy stosować w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożenia dla ludzi, zwierząt oraz dla środowiska, w tym przeciwdziałać zniesieniu środków ochrony roślin na obszary i obiekty niebędące celem zabiegu stosowania tych środków oraz planować stosowanie środków ochrony roślin z uwzględnieniem okresu, w którym ludzie nie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem”.

W związku ze sprawowaną przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa kontrolą prawidłowości stosowania środków ochrony roślin w 2019 r. upoważnieni inspektorzy pobierali próbki płodów rolnych w celu poddania ich analizie na obecność pozostałości środków ochrony roślin. Próbkę płodów rolnych pobierane były zgodnie z harmonogramami otrzymanymi z Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa i wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie pobierania próbek roślin, produktów roślinnych i przedmiotów do badań na pozostałości środków ochrony roślin (Dz. U. z 2013 r., poz. 1549). W oddziale w ramach prowadzonych kontroli pobrano **27** prób płodów rolnych. Tylko w **jednej** próbie stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin (NDP). Wobec producenta zastosowano postępowanie mandatowe. W związku z wykryciem przekroczenia NDP została wszczęta również procedura

w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF).

Badania kontrolne pozostałości środków ochrony roślin prowadzone były w Laboratorium Centralnym GIORiN w Toruniu, Instytucie Badawczym Ochrony Roślin - Państwowym Instytucie Badawczym w Poznaniu, w ramach programu wieloletniego pod nazwą „Ochrona roślin uprawnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywności oraz ograniczenia strat w plonach i zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt domowych i środowiska na lata 2016-2020” oraz Instytucie Ogrodnictwa w Skierniewicach w ramach programu wieloletniego „Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego” na lata 2015-2020.

W 2019 r. działania Inspekcji Ochrony Roślin opierały się o wprowadzone wcześniejszymi przepisami zmiany. Część z nich niosła pewne ułatwienia i korzyści dla podmiotów produkujących i konfekcjonujących środki ochrony roślin. Środek ochrony roślin wprowadzony do obrotu może pozostawać w obrocie i być stosowany po upływie terminu jego ważności przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli wyniki badań trwałości tego środka ochrony roślin, przeprowadzone przez laboratorium posiadające certyfikat Dobrej Praktyki Laboratoryjnej wydany na podstawie art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. nr 63, poz. 322 oraz z 2012 r., poz. 908) lub uzyskany w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej na podstawie przepisów obowiązujących w tym państwie, potwierdzają jego przydatność do zastosowania zgodnie z przeznaczeniem.

Rok 2019 to kolejny rok kontroli wymagań dotyczących sprzętu do stosowania środków ochrony roślin i potwierdzania jego sprawności. Zgodnie z ustaleniami i zobowiązaniami po wejściu Polski do UE, od listopada 2016 r. w użyciu może znajdować się nie więcej niż 20% sprzętu do stosowania środków ochrony roślin niesprawnego technicznie lub nie poddanego badaniu. Jest to ogromne wyzwanie dla naszego kraju, a nie spełnienie tego zapisu niesie za sobą olbrzymie kary finansowe. Już od roku 2016 obowiązkowe badania okresowe muszą przechodzić nie tylko opryskiwacze polowe i sadownicze, ale również zaprawiarki nasion, opryskiwacze szklarniowe oraz pozostały niestandardowy sprzęt do stosowania środków ochrony roślin. Na terenie powiatu radomskiego na koniec roku stan opryskiwaczy sprawnych technicznie i przebadanych (**1343 szt.**) do ogółu zaewidencjonowanych (**1614 szt.**) co stanowi 87,5%. W 2019 roku na terenie powiatu przebadano 608 opryskiwaczy.

Na terenie powiatu radomskiego w 2019 roku jednostki prowadzące szkolenia dla rolników przeprowadziły 19 szkoleń na których przeszkolono ogółem 487 osób w zakresie stosowania środków ochrony roślin oraz doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin.

1. Kontrola wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu, konfekcjonowanie tych środków oraz stosowanie

W ramach sprawowanego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów obowiązującego prawa w zakresie wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i konfekcjonowania tych środków oraz stosowania

środków ochrony roślin pracownicy inspekcji wykonywali czynności kontrolne zgodnie z zasadami określonymi w Zarządzeniu nr 9/2019 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Zgodnie z tym zarządzeniem wszystkie wykonywane kontrole zostały podzielone na rodzaje kontroli typu : A, B, C i D. **Kontrole A** – w punktach konfekcjonowania środków ochrony roślin, w hurtowniach, magazynach, punktach obrotu detalicznego, na targowiskach i w innych miejscach gdzie mogą być wprowadzane do obrotu środki ochrony roślin i zaprawiony materiał siewny. W ramach nadzoru nad tymi miejscami – **przeprowadzono 37 kontroli**. Na terenie powiatu Radom wg stanu na dzień 31.12.2019 r. działało **48 punktów** obrotu środkami ochrony roślin. Przedmiotem kontroli było głównie sprawdzenie warunków wykonywania działalności w zakresie wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu lub konfekcjonowania tych środków zgodnie z wymogami ustawy o ochronie roślin, ustawy o środkach ochrony roślin i ustawy Prawo Przedsiębiorców.

W 2019 roku na terenie całego kraju przeprowadzono międzynarodową akcję nazwaną Silver AXE IV, która miała na celu zatrzymanie nielegalnych środków ochrony roślin. W akcji kierowanej przez EUROPOL na terenie 16 państw członkowskich, uczestniczyła m.in. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Dzięki wspólnym działaniom ze służbą celną udało się wdrożyć efektywne procedury kontrolne na przejściach granicznych i punktach celnych. Oddział w Radomiu przeprowadził w ramach tej akcji czynności, których zakres objęty jest tajemnicą służbową.

2. Kontrola stosowania środków ochrony roślin – kontrole typu B.

Ten rodzaj kontroli przeprowadzany jest w gospodarstwach prowadzących towarową produkcję roślinną, w magazynach płodów rolnych, w strefach ochronnych źródeł i ujęć wody, na terenie uzdrowisk, otulin parków narodowych i rezerwatów oraz innych miejscach, gdzie stosowanie środków ochrony roślin może być ograniczone lub zabronione. Prawidłowe, terminowe, zgodne z normami i sprawnym technicznie sprzętem, stosowanie środków ochrony roślin zapewnia skuteczność zwalczania agrofagów, a także chroni konsumenta przed pozostałościami pestycydów w żywności i ogranicza skażenie środowiska naturalnego.

W ramach sprawowanego przez inspekcję nadzoru nad prawidłowością stosowania środków ochrony roślin radomscy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa w 2019 roku przeprowadzili 128 kontroli w gospodarstwach i miejscach stosowania środków ochrony roślin. Wystawiono 9 mandatów karnych. Głównym przedmiotem przeprowadzonych kontroli było sprawdzenie czy w gospodarstwie stosowane są zasady integrowanej ochrony roślin, czy prowadzona jest ewidencja wykonywanych zabiegów, czy posiadacz ma sprawny technicznie opryskiwacz oraz czy ukończył szkolenie z zakresu stosowania środków ochrony roślin i wykonuje zabiegi zgodnie z zaleceniami etykiety. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 9/2019 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 14 maja 2019 sprawdzeniu podlegały zapisy zawarte w prowadzonej przez rolników ewidencji wykonywanych zabiegów. Kontrole typu B przeprowadzane były w gospodarstwach konwencjonalnych, w miejscach prowadzenia fumigacji środkami ochrony roślin, w firmach usługowego wykonywania zabiegów przy zastosowaniu środków ochrony roślin. W 2019 roku były prowadzone także kontrole w miejscach gdzie stosowanie środków ochrony roślin jest

ograniczone – place zabaw dla dzieci, przedszkola, żłobki i szkoły podstawowe. Wykonano 6 takich kontroli.

3. Kontrole typu C – w jednostkach upoważnionych przez wojewódzkiego inspektora do prowadzenia badań sprawności technicznej opryskiwaczy.

Na terenie powiatu radomskiego upoważnienie do wykonywania badań technicznych opryskiwaczy posiada 1 jednostka działająca przy Zespole Szkół Agrotechnicznych i Gospodarki Żywnościowej w Radomiu. W roku 2019 jednostka nie prowadziła badań technicznych sprzętu do ochrony roślin w uwagi na zmiany organizacyjne oraz brak przeszkolonych osób (diagnostów).

4. Szkolenia dla osób zajmujących się obrotem, konfekcjonowaniem oraz stosowaniem środków ochrony roślin – (kontrole typu D).

Działalność polegająca na prowadzeniu szkoleń w zakresie ochrony roślin jest działalnością regulowaną, wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie ochrony roślin, również podmiot nie będący przedsiębiorcą może prowadzić szkolenia w zakresie ochrony roślin po uzyskaniu wpisu do rejestru podmiotów prowadzących szkolenia. W 2019 r. na terenie powiatu radomskiego wpisanych do rejestru było 5 jednostek upoważnionych do prowadzenia szkoleń ustawowych, w których przeprowadzono 7 kontroli dotyczących sposobu prowadzenia szkoleń oraz dokumentacji w siedzibie firmy. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

III. ZADANIA Z ZAKRESU NASIENNICTWA

Pracownicy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w ramach działań urzędowych mają za zadanie sprawdzić czy podczas wegetacji roślin istniały warunki właściwe do wyprodukowania materiału siewnego wysokiej jakości oraz czy stan plantacji nasiennej odpowiadał ustalonym wymaganiom.

W 2019 r. na terenie powiatu zarejestrowane były **25 podmiotów wpisane do ewidencji przedsiębiorców prowadzących obrót materiałem siewnym, 1 podmiot wpisany do ewidencji rolników i 47 podmiotów wpisanych do ewidencji dostawców.** Działały one w oparciu o ustawę Prawo Przedsiębiorców i ustawy z 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2019 r. poz. 568). U w/w podmiotów w 2019 r. wykonano 46 kontroli obrotu materiału siewnego oraz materiału nasadzeniowego i rozmnożeniowego.

W 2019 r. zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz.U. z 2019 r., poz. 568) inspektorzy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa dokonali **8 kontroli materiału siewnego dopuszczonego do obrotu – na obecność genu MON 810.** Przywołana ustawa wykonuje wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości C-165/08 z 16 lipca 2009 r. Zakaz stosowania materiału siewnego genetycznie zmodyfikowanego dotyczy ziemniaka odm. **Amflora** oraz materiału siewnego odmian kukurydzy **MON 810.** Na podstawie Zarządzenia Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z 2015 r. kontrolami objęto materiał siewny kukurydzy – 5% wszystkich upraw. Kontrola ta polegała na sprawdzeniu plantacji, dokumentów zakupu materiału siewnego oraz etykiet urzędowych. W przypadku ich braku przeprowadzano kontrolę roślin na polu - wykonywano test paskowy, umożliwiający wstępną diagnostykę. W 2019 r. pobrano 2 próby na obecność w/w genu kukurydzy.

W 2019 r. na terenie powiatu radomskiego nie stwierdzono materiału siewnego zawierającego zabroniony gen MON 810.

Ponadto wykonano 6 kontroli upraw rzepaku ozimego pod kątem obecności GMO. Kontrola polegała na ustaleniu stanu faktycznego dotyczącego plantacji – ustaleniu podmiotu prowadzącego plantację, powierzchnię plantacji, jej położenie (nr działki ewidencyjnej, miejscowość), rodzaj materiału użytego do założenia plantacji (odmiana, materiał siewny, inny materiał), sprawdzeniu dokumentacji dotyczącej zakupu materiału. Podczas każdej kontroli upraw wykonywanej na plantacji pobrano próbę materiału roślinnego do badań na obecność GMO. W wyniku badań laboratoryjnych nie stwierdzono obecności modyfikacji genetycznej. Kontrole GMO prowadzone były w oparciu o zapisy art. 91 ust. 1 w związku z art. 78 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz.U. z 2019, poz. 972) oraz ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2134 ze zm.).

Radom, dnia 28.05.2020 r.

KIEROWNIK
ODDZIAŁU W RADOMIU

Ewa Madejska